

litzat també el DAg «caure de genolls a terra per defalliment», «ajovar-se, sentar-se sobre les cames» i «aclocar-se les lloques».

Aqueixa interessant paraula no és, però, especial de Vic sinó estesa fins als quatre àmbits del Principat (crec que no fora d'allà), des de Barcelona al Pallars i des de l'Empordà fins a l'Ebre. L'usà també de bona hora la vallesana Maria de Bell-lloc: «quan fou a l'indret del Gorg negre se sentí assedegada, y s'aclofà a un marge d'aquell, a beure aygua» (*Jocs Florals* de 1880, p. 210). Alteració d'aclofat per influència de *repapat* i de l'onomatopeia *plof* («de cosa que cau en un cos blan» *AlcM*, *plofa* 'borralló de neu') deu ser +*aplofiat* que, segons Irene Roques, s'usa a Llofriu (Baix Empordà) per a 'assegut mandrosament' (*BDLC* xiv, 1925, 165). Ultra els exemples de diversos escriptors que dona *AlcM* afegim encara «ma pohra mare, que Déu tinga al cel, tirava més per farcir els armaris que per llevar cargues a la que ja hi venia aclofada de tota la vida», *MVayreda* (*Punyalada*, x, p. 169, p. 135); i «Santa Maria --- feu-me passar aquest segament de cames que em té aclofada i decandida, com una feble dona que sóc», clama la jove Madalena de Bajalta, *PCor.* (*Silèn*, cap. 17, p. 222).

Per guiar-nos vers una etimologia ens cal sortir del domini català.¹ A fora trobarem pertot arreu formes amb la -L- a la fi del radical: sembla, en efecte, que podem estar segurs que la forma primitiva fou del tipus COFL- o CUFL- (o AD-CUFL-). Ja a l'Alt Aragó tenim *está akofláu*, que sento a Biescas de Tena per 'estar aclofat, assegut, arrepapat' (1965).² També hi ha alguna cosa d'això en algun parlar d'Oc modern, per bé que el *TdF* només en dona un article brevíssim i sense documental ni situar gens: *acouf(l)à*, -*ado* «acroupi» part. p. de «s'acoufà, s'acouflà: se coucher dans son nid; s'accroupir sur ses petits»; sembla que això només és del dept. del Var.³ Però en parlars dels dominis lingüístics fr., it. i rètic, tals formes són nombroses, ja ben conegudes i en part fins més o menys antigues i en parlaren ja alguns antics mestres.

El primer toc d'atenció vingué ja dels *Saggi Ladini* d'Ascoli (1873) (si bé poc concret i pensant més en COPULARE que altra cosa), però Schuchardt (1899, *Rom. Etym.* II, 50-51, 201-202) i M-Lübke (*Wiener Studien* xxiv, 1902, 327; *ASNSL* cxxii, 1909, 406) ja relligaven els mots de tots aqueixos parlars (sense oblidar el nostre) qualificant-los (no sense reserves o dubtes) de variant del ll. CUBARE 'jeure', 'covar' amb -F- «alt-italische» en lloc de -B-. L'escepticisme intransigent i transcendental d'erudits com Salvioni,⁴ Spitzer,⁵ sempre que es tractava de velles etimologies norromàniques de mots romànics (radical sobretot envers les pre-romanes), recercadors tan benemèrits (sobretot aquest) però que sovint causaren estralls, els féu recular. A l'Alta Itàlia el venecià té *cusfolarse* «porsi a sedere in su le calcagna, ristringersi nelle cosce abbassandosi (atto ordinariamente delle femmine); acquatarsi, accovigliarsi, porsi coccoloni ---», *meterse a cusfolón* «accoccolarsi, porsi a sedere sulle calcagna», *stare cusfolon* «sedere sulle calcagna», *cusfolà* «accoc-

colato, col capo fra le ginocchia» (Boerio); Módena *acufler*, *cuflirs*, Bologna *aguflars*, 'arrupir-se, ajupir-se («hocken»), Bologna *méter in guslein* 'aclofar-se la gallina (per covar)'. És evident que tot això és inseparable del nostre *aclofar-se*, amb el qual coincideix ben bé pel sentit i sense gaire més divergència formalment que la diferent posició de la -L-. Això no continua més al Sud per territori italià, fora de Sicília, on no sé què pensar del sic. *accuffulàrisi* 'ajupir-se, arrupir-se' donat el seu isolament geogràfic.⁶

En els parlars locals francesos les dades del *FEW* ensenyen el mot *estès* per un ample territori de Normandia, el Maine i Vendômois, amb gran espessor en un semicercle des de 50 a 150 km. al NO., O. i SO. de París; d'altra banda, menys dens per Xampanya i també d'uns 70 a 150 km. de París cap a l'Est (unes 15 més 5 localitats), *FEW* I, 16 (dades coincidents i força ampliades en la 2.ª ed., p. 88a-46-60).⁷ La forma és pertot, si fa no fa, *s'acoufler*, i el significat, molt predominant, «s'accroupir», en algun punt «s'affaisser», «se baisser, s'asseoir par terre, s'effondrer»: és a dir, precisament el nostre *aclofar-se*; dels patuesos ha passat a l'argot parisenc *s'accouffler* «s'accroupir» (1867-96); a Gaye (*champ.*, prop d'Épernay) arribem al sentit verdageria i fabricà *écoufler* «s'effondrer (une toiture)», *récouflé* «écrasé par une charge» (com en Vayreda). Després hi ha un gros hiatus, però formant una petita illa lingüística el retrobem a Suïssa, en la Gruyère (Fribourg) *akwablä*, *akublä* v. tr. «asseoir lourdement», que com ja va veure Jeanjaquet (*GIPSRom.* I, 261; cf. Duraffour, *Rom.* LXI, 107) suposa *ACCUFFLARE, en relació amb el nostre grup.

En fi tenim la forma engadinesa que cridà l'atenció ja a Ascoli: alt-engadinès antic *acufler* que significa 'estar arronsat i doblegat sobre si mateix' parlant del fetus en el ventre matern («eingerollt sein, zusammengekauert bleiben») en un text del S. XVII, si bé en altres textos antics té accs. un poc diferents: 'jeure al costat d'una dona' en Travers (S. XVI) i en Bifrun (S. XVI) uns cops, 'jeure carnalment, coire', altres vegades 'unir-se, casar-se (home i dona)'. Aquests últims significats semblen orientar-nos cap a un ètomon COPULARE, però també seria possible que de 'aclofar-se en el llit', 'ajeure's' s'hagués passat com a eufemisme a la idea de 'jeure carnalment', d'on després 'unir-se'; en canvi l'acc. del fetus doblegat sobre si mateix a base de la idea de 'estar molt a prop els membres uns dels altres', que admet Pult (en el *Dicx. Rum. Grisch.*) és forçada en si, està refutada pel significat del mot en les altres llengües romàniques, i el canvi de -P'L- en -fL-, fins en rètic sembla ser fonèticament impossible.⁸

Tornant al conjunt d'aquest grup romànic, jo no dubtaria a insistir a pendre com a base una variant indoeuropea de la família del ll. CUBARE, malgrat de l'obcecació paleo-fòbica de Spitzer i dels titubeigs de M-L., Skutsch i d'altres. També tenim formes sense la -L- en alguns parlars alt-italians que reflecteixen una base *CUFARE, sense l'amplificació radical en -L-: friülà *cusà-si* que s'estén com a variant *cusarse* de *cusfolarse* a algunes localitats del venecià amb el sentit